

SOCIETAT ▶ BAGES

Masovers el segle XXI: una figura en extinció

► El model de masover més tradicional s'està esfumant. La venda de masos, la falta de relleu generacional, els nous negocis com el turisme rural, i la mecanització del camp han anat incentivant un èxode que, en alguns casos, ha estat «forçat»

EL REPORTATGE

CARMINA OLIVERAS | SANTA MARIA D'OLÓ

Després de 47 anys, a Roser Aymerich i Jaume Codina se'ls acaba la vida de masovers. El final de la seva etapa a mas Moratonas, a Santa Maria d'Oló, està sent agre. No ha estat, expliquen, el que s'esperaven. Tenen la jubilació «lluny» (ell té 56 anys i ella 53) i encara no havien «pensat gaire» què fer un cop es retiressin. Estaven convençuts que encara els quedaven anys a la masoveria. I creien que, segurament, un cop arribessin als 65, se n'anirien a viure «al poble, amb la filla». Però no serà així. Després de mig segle al mas i d'haver aixecat, el 2005, una explotació d'ovelles ecològiques, ara es veuen, diuen, «forçats a marxar». Precisament avui, els veïns organitzen una festa d'agraïment a un matrimoni que «es trobarà a faltar», subratllen.

El cas dels Codina-Aymerich se sumará a molts d'altres que en les darreres dècades han fet que la figura del masover tradicional, aquell que guardava la casa i portava les terres de l'amo a canvi de pagar una cinquena part de la collita, s'hagi anat esfumant. No hi ha xifres oficials, però sí llibres que documenten el seu èxode, que s'ha repetit a tot el país.

Aquest diari n'ha trobat casos recents, per exemple a Mojà, Artés, Sallent i Oló. Són, generalment, masos que s'han venut o llogat per necessitat del propietari, o que s'han convertit en nous negocis, com el turisme rural, que ja no necessiten ningú que cuidi i exploti les terres, que amb la maquinària existent requereixen menys mà d'obra. També hi ha cases que han quedat buides després que els últims masovers en marxés-

Jaume Codina i Roser Aymerich, de Santa Maria d'Oló, amb el corral que van estrenar el 2005 al darrere

sin en jubilar-se, i que els seus fills optessin per una vida fora del camp. I també hi ha masies on els que abans eren masovers, ara són propietaris: van acabar comprant el mas. Hi ha feus, però, que resisteixen (Cornet, Rajadell o Avinyó en són només uns exemples), masovers del segle XXI que encara funcionen «amb el tracte de confiança» que s'establia entre propietari i masover. Emili Aguilera (el cas que expliquem a la pàgina següent) n'és un, i es mostra optimista respecte a un futur que, opina, hauria de passar pel retorn al món rural.

Marxar del mas

Roser Aymerich té ara 53 anys i va arribar a mas Moratonas amb només cinc. Els seus pares en van ser els masovers fins que li van passar el relleu a ella i al seu marit, Jaume Codina, que

el 1980 s'hi va instal·lar. Sempre han cuidat les terres i han pagat el que se'ls ha demanat, subratllen. Codina explica que, antigament, es pagava «una cinquena part del que es collia». Ara, «paguem a l'avançada cada tres mesos».

La seva relació amb l'amo ha estat tradicionalment cordial, mantenint aquells vells costums que ja no s'estilen, com permetre que la propietària entri a les dependències privades dels masovers «sense trucar» o matar un dels millors ànecs per regalar-los-el cada Nadal.

El matrimoni relata que ha anat fent petits retocs a la casa amb la idea d'augmentar la seva confortabilitat i qualitat de vida. Sempre han sabut que no era seva, «però ens l'estimem i l'hem cuidat com si ho fos».

Amb «molt esforç», han aixecat en els darrers anys una explotació d'ovelles ecològiques. Van tramitar permisos, van passar inspeccions i van aconseguir els registres i els segells de qualitat. «Temps i diners», diuen. El 2005 es va fer el corral nou. El pro-

Artés, Sallent, Mojà i Santa Maria d'Oló són alguns dels municipis que han perdut masovers en la darrera dècada

pietari, relaten, va pagar l'estructura, el sostre i els pilars. I Codina, amb les seves mans i amb les dels veïns, va acabar el paviment, els interiors, va fer el femer i va comprar i instal·lar unes menjadores automàtiques fetes a mida, amb la idea que la feina fos menys feixuga fins a la jubilació, quan el cos ja no és jove.

Anaven «tirant, sense més». Fins al Nadal passat, quan «un notari ens va donar un escrit que deia que teníem un any per marxar», asseguren. Sorpresos, es van assessorar legalment per primer cop: «no ho havíem fet mai perquè ens en refiàvem. Firmàvem els contractes que ens anava portant. I no sabíem que signàvem que ens donàvem per pagats, ni que tindríem només un any per marxar, no ens ho vam mirar», afirmen visiblement tocats.

Després d'una vida a mas Moratonas, se'ls acaba el contracte el 9 de desembre. Empesos «pels veïns, que ens estan ajudant moltíssim», han decidit reclamar. «No demanem quedar-nos, sóc de l'opinió de no ser en un lloc on no et volen», afirma ell. «Només demanem tres anys per amortitzar» el projecte, «acabar de pagar el crèdit» i «tenir temps per adequar l'altra casa», on han de traslladar una explotació de 400 ovelles. En el seu cas, la tradicional confiança s'ha trencat.

El matrimoni, davant la casa (a la dreta) on ella viu des de fa 47 anys